

WTO CHAIRS
PROGRAMME

TİM AB Yeşil Mutabakatı Farkındalık Toplantıları I: 3 Kasım 2020

Dr N. Pınar Artıran

İstanbul Bilgi Üniversitesi

DTÖ Kürsüsü Profesörü

Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Uygulama ve
Araştırma Merkezi Müdürü

İstanbul Bilgi University
RESEARCH CENTER FOR
INTERNATIONAL TRADE
LAW AND ARBITRATION

Dr N. Pınar Artıran

İstanbul
Bilgi Üniversitesi

LAUREATE INTERNATIONAL UNIVERSITIES

Sunum Planı

- İklim Değişikliğine Yönelik Uluslararası Hukuk Metinleri
- AB Yeşil Mutabakatı
- AB İklim Kanunu
- Yeni bir Sanayi Stratejisi
- Karbon Fiyatlaması
- Yeşil Mutabakat Finansmanı
- Sınırdaki Karbon Uyarlamasının Hukuki Değerlendirmesi
- Eylem Planı

WTO CHAIRS
PROGRAMME

İklim Değişikliğine Yönelik Uluslararası Hukuk Metinleri

- Paris İklim Değişikliği Anlaşması
- Serbest Ticaret Anlaşmaları
- Yatırımların Korunması Anlaşmaları

İstanbul Bilgi University
RESEARCH CENTER FOR
INTERNATIONAL TRADE
LAW AND ARBITRATION

Dr N. Pınar Artıran

İstanbul
Bilgi Üniversitesi

LAUREATE INTERNATIONAL UNIVERSITIES

Avrupa Yeşil Mutabakatı Nedir?

- 24 sayfalık bir belge ama sonuçları fiziki hacminden çok daha büyük
- Sera gazı emisyonlarını azaltarak (2030'a kadar % 50 ila % 55 ve 2050'ye kadar 0 net emisyon) Avrupa'yı ilk iklime nötr kıta haline getirmeyi amaçlayan kapsamlı bir yol haritası
- Yeşil Mutabakat, COVID-19 salgınından önce getirilmiş olsa da, AB Komisyonu, Yeşil Anlaşmanın bir parçasını oluşturanlar da dahil olmak üzere sürdürülebilirlik hususlarına “ekonomiyi kurtarma” çabalarında önemli bir rol atfediyor.

Avrupa Yeşil Mutabakatı Nedir?

- Ekonominin tüm sektörlerinde derin karbondan arındırma sağlamak üzere AB'nin enerji sisteminin köklü bir dönüşüm geçirmesini sağlaması gerekli
- Temmuz 2020 → enerji sistemi entegrasyonuna ilişkin AB stratejisi
- Temmuz 2020 → Hidrojen Stratejisi (yenilenebilir ve düşük karbonlu hidrojen ve hidrojenden türetilmiş sentetik yakıtların maliyet açısından rekabetçi hale gelmesini sağlama)
- → Avrupa Temiz Hidrojen İttifakı

Avrupa Yeşil Mutabakatı Nedir?

- Temel öncelikleri :
  - (i) küresel rekabetçiliğini korumak,
  - (ii) 2050 yılı itibarıyla iklim-nötr bir kıta olmak ve
  - (iii) Avrupa'nın dijital geleceğini şekillendirmek olarak belirlediği üç temel öncelik kapsamında hayata geçirmeyi öngördüğü eylemlerle ulaşmayı amaçlamaktadır.
- Öncelikleri hayata geçirme araçları:
  - daha entegre ve daha dijital bir tek pazar,
  - küresel liderliğin devam ettirilmesi,
  - iklimnötr hedefleri doğrultusunda sanayinin desteklenmesi,
  - daha dögüsel bir ekonomi,
  - yenilikçi sanayii,
  - beceri kazandırma & yeniden beceri kazandırma ile
  - dönüşümün finansmanı ve dönüşüme yatırım

Avrupa Yeşil Mutabakatı: İçerik

- 2050 İklim-Nötr (AB'nin 2050 yılına kadar karbonsuz ekonomiye geçişinin tamamlanması) politika değişiklikleri
- AB İklim Kanunu
- Emisyon Ticaret Sistemi
- Sınırdaki Karbon Düzenlemesi (Karbon Vergisi)
- Sanayi Stratejisi ve Döngüsel Ekonomi Eylem Planı
- Finansman

Avrupa Yeşil Mutabakatı: Öncelikli alanlar

- İklim Değişikliği ile Mücadele
- Temiz, erişilebilir ve güvenli enerji
- Temiz, dögüsel ekonomi için sanayi
- Enerji ve kaynak verimliliği sağlanmış binalar
- Sürdürülebilir ve akıllı hareketlilik/ulaşım
- Tarladan çatala (sofraya) tarım
- Ekosistem ve Biyoçeşitlilik
- Sıfır kirlilik, toksiklerden arınmış çevre
- Avrupa Araştırma Alt Yapılarına destek için bilginin güçlendirilmesi
- Vatandaşların sürdürülebilir ve iklim değişikliğinden arındırılmış bir Avrupa'ya geçiş için hazırlanması (bilgi, beceri)
- Uluslararası İşbirliği

AB İklim Kanunu

- 2030-2050 Sera gazı emisyonu indirim planı
- 4 Mart 2020: AB İklim Kanunu Teklifi
- Eylül 2020: 2030 Sera Gazı Emisyon Hedefinin Yükseltilmesi
- 2021: Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması teklifi

Yeni bir Sanayi Stratejisi

- AB Komisyonu tarafından belirtilen rakamlara göre, kaynak çıkarma ve işleme, AB'nin toplam sera gazı emisyonlarının yaklaşık % 20'sini oluşturuyor.
- Kaynak yoğun sektörler arasında:
  - (i) **elektronik** (en hızlı büyüyen atık akışlarından biri);
  - (ii) **plastikler** (tüketiminin 20 yıl içinde 2 katına çıkması beklenen); ve
  - (iii) **tekstiller** (dünya çapında sadece yaklaşık % 1'i geri dönüştürülmektedir)başta geliyor.

Karbon Fiyatlaması: Emisyon Ticaret Sistemi

- **Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) (25 milyar €):**
- ETS, Birliğin karbon pazarıdır ve AB emisyonlarının % 45'inden sorumlu sektörleri kapsar.
- İklimle ilgili projeleri finanse eden iki fona tahsis:
  - İnovasyon Fonu: Gelecek vaat eden düşük karbon teknolojilerinin tanıtım projelerine odaklanır;
  - Modernizasyon Fonu: Orta ve doğu Avrupa'daki on düşük gelirli Üye Devlette enerji sistemlerinin modernizasyonunu, enerji verimliliğindeki gelişmeleri ve adil geçişi destekler.

Karbon Fiyatlaması: Sınırdaki Karbon Ayarlaması

- “Karbon kaçağı” riskini azaltmak amacıyla eşyanın karbon içeriğini daha doğru yansıtan bir ithalat fiyatı oluşturulması
- Öncelikler:
  - DTÖ ve AB hukuku normlarına uygun bir düzenleme yapısı
  - Karbon kaçağı riskinin yüksek olduğu sektörlerle başlangıç
  - Emisyon Ticareti Sistemi kapsamındaki karbon kaçağı riskine ilişkin tedbirlerin alternatifi

Sınırdaki Karbon Ayarlaması

- İthalat veya ihracat odaklı olsun, sınırda vergi ayarlaması DTÖ kuralları kapsamında izin verilen bir hak. Ama ayrımcılık yasak.
- ETS'den farkı
- Sınırdaki Karbon Ayarlaması
- İlk etapta etkilenmesi muhtemel sektörler: Enerji yoğun ve kaynak yoğun sektörler
- Enerji önlemleri hem üretimi hem de kullanımı hedefleyecek.
- Tüketiciler ve işletmeler için arz güvenliği ve karşılanabilirlik, kısmen iç enerji pazarının ilerlemesi ve AB Üye Devletleri arasındaki ara bağlantıların teşviki yoluyla sağlanacak.
- Çığır açan teknolojilere ihtiyaç duyulan ve sübvans edilebilecek öncelikli alanlar: Temiz hidrojen, yakıt hücreleri, enerji depolama ve karbon tutma, depolama ve kullanım.
- **8 Temmuz 2020 Hidrojen Stratejisi:**
- **8 Temmuz 2020 Enerji Sistemi Entegrasyonu Stratejisi:**

Sektör spesifik konular: Tekstil

- Pazar erişimi, ürün etiketleme, kamu alımı, genişletilmiş üretici sorumluluğu, gönüllü çok paydaşlı girişimler, durum tespiti mevzuatı ve kalkınma işbirliği ile ilgili olası politika önlemleri.
- Pazara erişim: Tekstiller için *eko-tasarım* gereksinimleri getirme, Gönüllü Ortaklık Anlaşmaları (VPA)
- Eko-tasarım Direktifi ve tekstil ürünleri bağlantısı
- *Sürdürülebilir ürünler için tercihli tarifelerin olasılığı:*

Sektör spesifik konular:

- Sürdürülebilirlik açısından ürün etiketleme tüketim davranışını etkilemek açısından önemli.
- Zorunlu etiketleme ve gönüllü etiketlemenin artı ve eksileri ve hukuki boyutu tartışma konusu.

Döngüsel Ekonomi: Tekstil

- Mart 2020: AB Komisyonu'nun daha sürdürülebilir ve daha yeşil bir Avrupa için yeni döngüsel ekonomi eylem planı.
- Plan, Komisyon'un "kapsamlı bir strateji" geliştirmeyi önerdiği tekstil değer zinciri de dahil olmak üzere yedi sektöre öncelik veriyor.
- AB Komisyonu'nca Kapsamlı Bir Tekstil Stratejisi 2021 yılında açıklanmak üzere hazırlanıyor.

Döngüsel Ekonomi: Tekstil

- Tekstil ürünleri için eko-tasarım gereklilikleri
- Genişletilmiş üretici sorumluluk programları
- Atık ihracatı kısıtlamaları ve STA döngüsel ekonomi hedefleri gibi dış boyutlar
- (<https://eeb.org/library/european-civil-society-strategy-for-sustainable-textile-garments-leather-and-footwear/>)

Döngüsel Ekonomi

- Komisyon'a göre, biyolojik çeşitlilik kaybının ve su azalmasının %90'ı, hammadde çıkarma ve madde işlemeden kaynaklanıyor.
- AB ilk olarak 2014'te döngüsel ekonomi önlemleri önerdiğinden kendisini doğru yolda görse de, ilerlemeyi hızlandırmak için yeni önlemler tasarlanacak.
- Mart 2020'de, "**sürdürülebilir ürün, hizmet ve iş modellerini** norm haline getirmeyi ve tüketim kalıplarını ilk etapta atık üretilmeyecek şekilde dönüştürmeyi" amaçlayan yeni bir döngüsel ekonomi stratejisi yayınlandı.
- 2030'a kadar piyasaya sadece "**güvenli, döngüsel ve sürdürülebilir ürünlerin**" sunulması amacı devreye alınabilir.

Döngüsel Ekonomi

- AB, doğrulanmamış veya yanlış olan bilgilerin tüketicilere ulaşmasını önlemek için çevresel iddiaların değerlendirilmesine yönelik standart bir metodoloji dahil olmak üzere "green washing" karşıtı daha fazla önlem alacaktır.
- Haziran 2020 Çalışmaları

Döngüsel Ekonomi

- Mart 2020: Atık ihracatına ilişkin kuralların revizyonu hakkında istişare (Atık Gönderileri Yönetmeliği)
- Atıkları evde bertaraf etme taahhüdü (Çin'in atık yasağı ve Endonezya ve Hindistan gibi ülkelerin plastik atıklara karşı önlemlerinin doğal bir sonucu).

Döngüsel Ekonomi: Ulaştırma

- 2050 karbon nötr hedefi: Ulaşım emisyonlarının % 90 azaltılması
- Temmuz 2020: Komisyon'un istişare için “Ulaştırma Stratejisi” önerileri (çevresel etkiye dayalı fiyatlandırma)
- Demiryolları ve iç su yolları: İç yük trafiğinin bir kısmını absorbe etmeli
- Denizcilik sektörü: FuelEU Denizcilik girişimi
- Havacılık sektörü: Tek Avrupa Gökyüzü (SES) programı.

Döngüsel Ekonomi: Ulaştırma

- AB ETS, deniz yolu ile nakliyeye de uygulanacak.
- Komisyon, ICAO'nun Uluslararası Havacılık için Karbon Dengeleme ve Azaltma Planını (CORSA) uyguladıkça havayolu tahsisleri azalacak (Daha çevre dostu hava yakıtlarına geçiş)

Döngüsel Ekonomi: Ulaştırma

- Ulaştırma, AB'nin sera gazı emisyonlarının dörtte birini oluşturuyor ve büyümeye devam ediyor. İklimle karşı tarafsızlığa ulaşmak için, 2050'ye kadar ulaştırma emisyonlarında % 90 azalma gerekiyor. Sürdürülebilir ulaşıma ulaşmak hedefi.

Döngüsel Ekonomi: Ulaştırma

- *Multimodal taşımacılık*: Taşıma sisteminin verimliliğini artırmak üzere, bugün karayolu ile taşınan iç yük taşımacılığının % 75'inin önemli bir kısmı demiryolları ve iç su yollarına kayacak.
- “Kombine Taşımacılık Direktifi”
- “Tek bir Avrupa Gökyüzü”

Döngüsel Ekonomi: Ulaştırma

- ETS'nin denizcilik sektörüne genişletilmesi
- Etkili karayolu fiyatlandırması.
- "Eurovignette" Direktifi

Döngüsel Ekonomi: Ulaştırma

- En çok kirleten gemilerin AB limanlarına erişimini düzenlemek ve yavaşmış gemileri kıyı tarafındaki elektriği kullanmaya mecbur etmek de dahil olmak üzere deniz taşımacılığı ile ilgili önlemler.
- Uçaklardan ve havalimanı operasyonlarından kaynaklanan kirletici emisyonlarla mücadele edilerek havalimanlarının yakınında hava kalitesinin iyileştirilmesi.

“Yeşil” Hizmetler

- Yeşil hizmetlerin tanımlanması: Yakın tarihli Döngüsel Ekonomi Eylem Planında (EU COM, 2020a) hizmetler bileşeninin tanımlanması ve tanıtılması için daha fazla çalışmaya ihtiyaç var.
- Yeşil hizmetlerin bir tanımı üzerinde anlaşmaya varmak (servis hizmetleri ve ürün-hizmet sistemleri ve platform tabanlı hizmetler dahil), endüstri arasında ölçülebilir etkiler ve sertifikasyon oluşturmak, ekonomik büyümeyi artırmak ve çevresel ayak izlerini azaltmak için gerekli.
- Hizmetler Direktifi'nin güncellenmesi

Yeşil Mutabakat Finansmanı

- Araştırma-Geliştirme, Yenilik, Teknoloji Transferi ve Yatırımlar için finansman kaynaklarının yaratılması (AB genelinde yıllık 260 Milyar Avro ek yatırım ihtiyacı doğacak)
  - AB fonları
  - Devlet yardımları
  - Kamu Alımları
- Farklı finansman olasılıkları
  - AB Yeşil Mutabakatı Yatırım Planı (1 Trilyon Avro)
  - Yenilikçilik Fonu (10 Milyar Avro)
  - LIFE, Horizon

Yeşil Mutabakat Finansmanı

- Adil Geçiş Mekanizması (JTM), iklim açısından nötr bir ekonomiye geçişin adil bir şekilde gerçekleşmesini ve kimseyi geride bırakmamasını sağlayan önemli bir araç.
- Geçişin sosyo-ekonomik etkisini hafifletmek için en çok etkilenen bölgelerde 2021-2027 döneminde en az 150 milyar € 'nun harekete geçirilmesi hedefi var.

Yeşil Mutabakat Finansmanı

- 1 trilyon Avro tutarında finansal kaynakların 10 yıllığına seferber edilmesi.
- **Avrupa Yatırım Bankası'nın**, AB yönergeleri çerçevesinde yaklaşık 250 milyar Avro (yani toplamın dörtte biri) tutarında yatırımı tetiklemesi beklentisi, ek finansmanın seferber edilmesinde kilit kurum.

SKA kapsamında öneriler

- Sınırdaki karbon ayarlamasının Türk üretici ve ihracatçılara olası etkileri ve alınabilecek aksiyonlar açısından sektörler ve firmalar bazlı bir bilinçlenme
- DTÖ ve AB Hukuku kurallarından yararlanılarak AB karbon düzenlemelerinden en azından bir süre için hariç tutulmaya yönelik çalışma
- AB Komisyonu'na bildirilen paydaş görüşleri hakkında bilgi sahibi olup hazırlık yapma (<https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12228-Carbon-Border-Adjustment-Mechanism>)

Yeşil Mutabakata uyum kapsamında genel öneriler

- AB'nin aday ve komşu ülkelere sağlamayı planladığı finansmandan optimum düzeyde yararlanmak üzere çalışma
- Sektörlerin ilgili Bakanlıklar ile diğer kamu otoriteleri ve STK'larla eşgüdüm içerisinde bilgilenmeleri ve üretim süreçlerini buna göre uyarlamaları
- “Yeşil üretim” odaklı üretim doğrultusunda “iyi uygulama örnekleri” üzerinden çalışmalar yürütülmesi
- “Avrupa Yeşil Mutabakat Finansman Planı (Sürdürülebilir Avrupa Yatırım Planı)” ve “Adil Geçiş Dönemi Fonu” kaynaklarından yararlanmak üzere çalışma yürütülmesi

WTO CHAIRS
PROGRAMME

Teşekkürler...

Dr. N. Pınar Artıran

pinar.artiran@bilgi.edu.tr

Istanbul Bilgi University
RESEARCH CENTER FOR
INTERNATIONAL TRADE
LAW AND ARBITRATION

Dr N. Pınar Artıran

Istanbul
Bilgi Üniversitesi

LAUREATE INTERNATIONAL UNIVERSITIES